

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŐTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 13 Sayı: 69 Mart 2020 & Volume: 13 Issue: 69 March 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2020.3938>

Şİ'R-İ ES'AD EFENDİ (KÂŞİF)'DE TERKİM-İ MUKTESEBAT WRITING INFORMATION IN (KÂŞİF) ES'AD EFENDI POETRY

Timuçin AYKANAT*

Öz

Şiir, lügatte *terkib-i kıyasın manzum kılınması* demektir. Bu ahvâlde nazm etme bir mesele-i sanattır. Sanatkâr, nisbet-i muallakası ve cehdi vechiyle bu meselede galebe eyleyendir. Elbette ki; Şairler bu mikyas-ı latif ekseninde kategorize olunur. Mevzubahis tetkike vesile olan Şairimiz de meŐreb-i tasavvuf ve ehl-i tarik kabilindedir. Bu babda; Şairin muktesebat-ı Şi'riyyesi ehemmiyet arz eder. İŞbu tahririn gerekçesi de aynı babda mahfuzdur.

Kâşif Es'ad Efendi, XVII. asrın himaye ettiği elzem Őahsiyetlerdendir. Mutasavvıf bir Şair bulunan Kâşif'in, Ümmî Sinân ve Niyâzi-i Mısrî ekolünde bir edip olduğu muhakkaktır. Didaktik (öğretici) Őiirlerin yanında coŐkun Őiirleri de bulunan Şairin hıfz-ı maneviyesi, Őiirleri üzerinden okundu. Malumat, teşrih ve temsil cihetiyle arz olundu.

Böylelikle; divan Şiiri alakalılarına bir Şair perspektifinde edebiye-i Şi'riyenin ne mana ihtiva ettiği ve Şair-i merkumun yaşadığı yüzyılda ne nispet alabileceği hatırlatıldı.

Anahtar Kelimeler: Kâşif Es'ad Efendi, XVII. Asır, Ümmî Sinân, Niyâzi-i Mısrî, Muktesebat-ı Şi'riyye.

Abstract

Poetry, means the composition of the poem in verse. This verse is a matter of verse art. The artist is the one who prevails in this matter with his vinner and the ignorant whatch. Of course; poets are categorized on this axis. Our poet, who is instrumental in the study, is of the sufism and road of the God. This opened; the poet's importance is important. The justification of this irritation is reserved for the same doors.

Kâşif Es'ad Efendi, XVII. century is one of the essential personalities. It is certain that Kâşif, who was a sufi poet, was one of the school of Ummî Sinân and Niyâzi-i Mısrî. Didactic (instructive) poems in addition to the poetry of poet's poetry, poetry was read through his poetry. As a result, supply was made through dissection and representation.

Thus; divan poetry was reminded of what the meaning of literary poetry in the perspective of a poet and what proportion it could take in the century in which the his poets lived.

Keywords: Kâşif Esad Efendi, XVII. Century, Ummî Sinân, Niyâzi-i Mısrî, Knowledge of Poetry.

* Dr. Öğr. Üyesi, Hakkâri Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü (Eski Türk Edebiyatı Dalı), timi_cin@hotmail.com

*Keşf eder esrâr-ı 'uzmânın ser-â-ser sırrını
Kâşif Es'ad bir Sinân'dır Ümmî'den der sırrını
Kul Delâli etdi tedkik gerçi Dîvân'ın güzîn
Kıl sen ikrâ şahs-ı eltâf kalb ile ver sırrını*

GİRİŞ

İlm-i edebiyat ve lisan-ı edebiye günlük dil ve konuşma tasarrufundan farklıdır. Üst perdeden bir sada aksettiren lisan-ı edebiye, klasik Türk şiirinde daha da müphem ve daha da muğlak bir hâl almıştır. Asar-ı tasavvuf ve asar-ı hikmetide bu müphemiyet ve muğlaklık daha üst seviyelerdedir. Bu müsebbip, tasavvufî eserlerin ve eşar-ı hikemiyyenin daha elzem kabilinden tahlil ve tetkikini zuhura getirmelidir. Numune olması cihetiyle, Kâşif Es'ad Efendî'nin şiir muktesebatı huzurata arz olunurken; merhumun şahsı ve eşarı vechiyle gündeme gelmesi bünyan ve bünyad bilindi.

1. Kâşif Esad Efendî'ye Dair

Kâşif Es'ad Efendî'nin nam-ı güzînleri aslında Kâşif'tir. (Dinçel, 2012, 188-192). Divan-ı latifi, onun Es'ad namını da haiz olduğunu beyan eder (İlhan, 2015, 37; M. 5/6, G. 530/5)¹. Şair, ismini mahlas olarak müreccihtir.

Şairin bulunduğu mahallerden en aşıkârı, Karahisar'dır. Şair, *Kâşifü'l-Esrâr* namındaki bir eserinin neticesinde, seyr-i sülûk tecrübelerini ve Karahisar'da meskun olduğunu arz eder. (Kâşif Es'ad, 06 Mil Yz FB 251/1, v. 14^a) *Sefîne-i Evliya* ve *Tavşanlı Tarihi* namındaki asar, şairin Karahisarlı olduğunu tebyin ve teyit eder (Vassaf, 2014, 143). *Kâşif Es'ad Efendi Dîvânı*, tarih-i tertibinin H. 1074 Receb'i olduğunu söyler. Bu tarih, M. 1663 olmakla; şairin XVII. yüzyıl mütefekkir ve mutasavvıflarından olduğunu müspet kılar.

Kâşif Es'ad Efendi, Ümmî Sinân ihvanıdır. Halvetiliğe mensup bir şahs-ı zarif olarak şeyhdir de. (Serin, 1984, 128; Ögke, 2012, 50-54). Ahmediyye kolunun müntesibi Ümmî Sinân ihvanı ve şeyh olduğunu şu şekilde nakletmiştir:

Halk içinde adumuz şeyhdür fakıdur bizüm

Lik cümle hâlimüz Hakk'ı kakıdur bizüm (G. 368/1)

Zevk-i 'irfân-ı hakîkiye irişdük kesb ile

Hamdulillâh Kâşifâ Ümmî Sinânilerdenüz (G. 184/7)

Şair, şahsiyet-i edebiyesine dair malumatı, *Dîvân* dibacesinde ve iki buçuk varak boyunca anlatır. Bu manada onun edebi şahsiyetini müzeyyen kılan değerler ve ehemmiyeler şunlardır: "marifet, nutk, ilm, kemâl, *Kuran*, sarf u nahiv, tarikat, ilm-i tahkikat, hubb-ı habibî, kudret-i şiir, hüsn ve zahmet".

Kâşif Es'ad Efendi, bazı şairanın tesir-i edebisinde kalmıştır. Bunlar madud kabilinden olsa da az değildir. İlki Hâfız-ı Şîrâzî'dir. İkincisi, Yûnus Emre olarak belirir. Şair, Yûnus'tan eserlerinin sairinde bahseder. Seyyid Nesîmî, Kâşif Es'ad Efendî'ye sirayet eden bir başka isimdir. Şair, Nesîmî'ye olan alakasını, *Kâşifü'l-Esrâr* isimli eserinde hassaten mebhus kılar. Halveti birçok şairden müessir Kâşif Es'ad Efendi, özellikle Ümmî Sinân'a muhatap olmasının yanında; devrinden önce yaşamış ya da devrinin büyük şairleri ile de alakadardır. Bu meyanda tesir gördüğü en aşıkâr isim Fuzûlî'dir. Hayâlî Bey, aynı meyanın ikinci sözcüğü gibidir. Bu minvalde şarkılaştırmış bir hayat süren Kâşif Es'ad Efendi, leziz şahsiyeti ve leziz lisanıyla; zaten şu ana dek satr u sadr edilen iki eseri, âlem-i cihana bırakarak rahmet eyler (s. 57'den hülasadır).

¹ Metin örnekleri yazı boyunca; İlhan, Enes (2015). *Ümmî Sinân'ın Saklı Hazinesi: Kâşif Es'ad Efendi, Hayatı-Edebi Kişiliği Dîvânı*. Ankara: Grafiker Yayınları. adlı çalışmadan hareketle sunulacak; muşir olduğu hâle muvafık, şiir ve beyit ve benzeri birime yönelik olarak gönderimde bulunulacaktır.

2. Kâşif Es'ad Efendi'de Muktesebat-ı Şi'riyye

Şiir, lafz-ı cemili izah olunmuştu. Muktesebat tabiri, her ehl-i ilmin malumu olsa da; manasının kazanımlar olduğu ifade edilmelidir. İlk satırından son satırına kadar taranan *Dîvân-ı Kâşif Es'ad Efendi*, şairinin hayli müeddep ve mütefekkir bir şahsiyet olduğunu ve muktesip bulunduğunu müspet kılar. İşte; teşrih ü temsili:

Divan şiirinde hiciv (tenkit/eleştirme), ağırlıkla müstakil eserlerin malzemesidir. Divanında tenkide yer veren kaç şair mevcuttur ki. Nef'î'nin *Sihâm-ı Kazâ* adlı müstakil eseri burada hatırlanmalıdır (Akkuş, 2018). Kâşif Es'ad Efendi, teamülün haricinde bir seyir göstererek; *Dîvân*'ının ilk şiirini hicviye olarak belirler. Redif şiirin gidişatını ve anlam dünyasını tayin eden mühim bir elemandır (Akkuş, 2007). Şair, ilk şiirine redif olarak "sad yuf" sözcüğünü seçmiştir. Şiirde tenakuz da bulunmayacağına göre; dünya, müslümanlar, yöneticiler, yer, gök ve şahsiyetine sad yuf eder ve der. Müeddep bulunduğu küfretmediği ve böyle lafzilediği aşikardır. İşte; esrarengiz bir beyt-i sami:

Erbâb-ı zamân dîvi beğenmezler iñende

Cennetlerine dîve Süleymân'ına sad yuf (K. 1/29)

Zamanın önde gelenleri, güya şeytani beğenmezler. (Onların) cennetlerine, şeytanlarına ve Süleyman'larına yüz defa yuh olsun, boştur.

Şair, tevriye sanatını kullanmakta ve iktibaslardan faydalanmakta oldukça başarılıdır. Bakınız; temsili bir beyit ve izahı:

Rahmân okur ehl-i nazar vechüñle Kur'ândur delîl

Seb'a'l-mesânî² okuram meylüm çün ol Kur'ân'adur³ (K. 2/6)

Bakanlar yüzünden Allah'ı/Rahman Suresini okur. Delili Kuran'dır. Meylim Kur'an'a olduğundan tekrarlanan yedi ayeti/Fatiha Suresini okurum.

Şair, sevgilinin vechini yani cemalini *Kur'an'a* müşebbih eylemiştir. O cemal nazar edenlerin Rahman okuduklarını ifade etmiştir. Kendisinin *Kur'an* meyilli bulunması dolayısıyla da Fatiha Suresi'ni kıraat ettiğini beyan etmiştir. Bu beyit huzurunda şair, lafızda mahir manada sahir hasılı şair-i cevahir bulunduğunu ispat etmiştir.

Arapça bir lafız olan zevk, Nurullah Ataç'ın teklifi ile eğlence olarak karşılanmıştır. Şairimiz, lafız, asırlar evvelinde ve alakalı manada kullanmıştır. İşte terkimi:

Nakş-ı cemâlün cânuma *eglencedür* her rûz u şeb

Gönlüm makamın bir nazar seyr eylesen put-hânedür (K. 2/11)

Yüzünün işleme, gece gündüz canıma eğlencedir. Gönlümün makamını bir izle. Puthanedir.

Hayâlî Bey'in meşhur "bilmezler" redifli gazelinin metinlerarası izlekler bağlamında bir izdüşümünü aksettiren mevzubahis ikilik, *gam denizinin bir dalgada gönül kayığını batırdığını; gönlün ne olduğunun bilinmediğini ve kayıkla denizden haberdar olunmadığını* beyan ediyor.

Bahr-ı gamuñ gark eyledi fülk⁴-i dili bir mevcede

Bilmem göñül mi gark olan keştî nedür deryâ nedür (K. 2/14)

Şairler, Hz. Musa ve Tur Dağı'nda yaşadıklarını hülasa etmek maksadlı olarak *len terânî* lafz-ı cemilini sıklıkla kullanırlar. *Kur'an'da* A'raf Suresi 143. Ayette de geçen mevzubahis lafız, "beni asla göremezsin" anlamına gelmektedir. İlah'ın "beni asla göremezsin" demesinin peşinden şairin O'nun cemalini görmeyi temenni etmesi, mana cihetiyle bir tenakuzdur. Mamafih şairlerin

² Andolsun ki; biz sana tekrarlanan yedi ayeti ve yüce *Kur'an'ı* verdik. Hicr, (15/87). (Altuntaş ve Şahin, 2011).

³ Bu beyit, Fuzûlî merhumun "Mecnûn ile bir mekteb-i 'aşk içre okurduk/Ben Mushaf'ı hatmettim o *ve'l-leyl'*de kaldı" dizelerine metinlerarası izlek dolayısıyla bir gönderge/göndermedir.

⁴ Lafız, metinde; "felek" şeklinde hatalı okunmuştur.

reddiyeli tavırları onların tabiatlarının bir gereğidir. Yani Kâşif Es'ad Efendi, Hz. Musa, İmran ve len terâ varsa; bize vahdetinin cemalinden lika eylemekle göster diyor. İşte; tespiti:

Göster cemâlûñden likâ vahdetde bi'z-zât olalum

Yohsa hitâb-ı len terâ ol Mûsâ-yı İmrân nedür (K. 2/22)

Bakınız; şu beyit ne tekellüm ediyor:

Kâşif kemend-i 'aşk ile gerdâni teslîm eyledi

Hablü'l-metîn⁵-i zülfüne bend olmayan dîvânedür (K. 2/30)

Kâşif, aşk kemendine boynunu teslim eyledi. Zülfünün sağlam ipine bağlanmayan delidir.

Divan şiirinde âşıkın vasıflarından biri de mecnunluk yani deliliktir. Herkes onunla alay eder. O ise sevgiliyi bir kere görebilmek için onun kûyunda günlerce gecelerce bekler. Gözyaşı sarfeder. Bu ve benzeri birçok ahvâl yaşamakla neticede mecnun düşer veya olur. Tabiatıyla; sevgilinin zülûflerine bilhassa da gönlü pare pare asılmak bir âşıklık yani delilik işaretidir. Ona asılı bulunmak âkil olma anlamında şairler zatında pek de tercih edilen bir vaziyet değildir. Bu minvalde şairin mutasavvıf oluşunun teamüle tenakuz teşkil ettiği ortadadır.

Kâşif Es'ad Efendi, "olur" redifli 29 beyitlik bir kaside tahrir etmiştir. Mezkur kasidenin anteti, "Kaside-i Ashâbü't-Tevhîd ve Ahlâk-ı Ehlî't-Tahkîk ve't-Taklîd" şeklindedir. Mevzubahis kaside bütünüyle bir nasihatnamedir. Zebun eden bir nümune beyit:

Lutf-ı âlât ile ehl-i dilden istikrâh iden

Gâfilî dâ'im görürsün Hakk katında hür olur (K. 3/29)

Varlık dolayısı ile gönül ehlinden öğrenen aldanmışım Allah katında her dem dışlandığımı görüverirsin.

Şairimiz bir mutasavvıftır. Mutasavvıf şairler umumiyetle din eğilimli hususatı teklif ve telkin edici olurlar. Burada şair, Muhabbetin tamam olması ve nefsi-i levvame tasavvufi basamağının ber-taraf edilmesi için yapılması gerekenleri sıralıyor. 34 beyit hâlinde nakşettiği 4. kasidesi bu manada didaktizmin musanna bir temsilidir. Tüm beyitleri işaret edebilecek iki estetik beyit örneği sunmakla kifayet edilmelidir:

Kıl nefsi puhte külhân-ı gamda

Kalma fenâda sen 'âmiyâne

Tîz eyle her dem mikrâz-ı lâyı

Kat eyle dilden fer'-i fesâne (K. 4/6,7)

Gam ateşinde nefsi yak. Sen boşuboşuna yoklukta kalma. Dilinden layı kaldır, efsane vs. boşla...

Ene'l-Hak, "ben hakkım" tabiri, Hallac-ı Mansur ve Seyyid İmameddin Nesîmî gibi pirlere tekellüm edilmiştir. Merkur zevatın mematına müsebbib teşkil eden mevzubahis lafız, şairimizin *Dîvân'*ındaki 6. yani son kasidesine redif olmuştur. İşte; mahzun bir ikilik:

Cân virdi ise 'aşk ile Mansûr-ı hevâyâ

Neşr oldı cihâna hele izhâr-ı ene'l-Hak (K. 6/21)

Arzunun Mansur'u aşk ile can verdiyse; ene'l-Hak, cihana yayıldı.

Şair, ehl-i zühd ü takvadır. Saba hizmetkârının dert seccadesini döşediğini ve muhatabın tazallüm ile namaza ve oruca meyl etmesini teklif ediyor:

Ferrâş-ı sabâ döşedi seccâde-i mihnet

Tek turma getir zillet ile savm u salâtı (M. 1-I/7)

⁵ Sağlam ip, *Kur'an*, İslam Dini (Yılmaz, 2013, 193).

Şairimiz akdemde Âdem'in mevcut bulunduğunu ve insanîyet ile hüsn-i niyetin muteber bulunduğunu şöylece tebyin kılıyor:

Pes zübde-i mevcûd nedür sîret-i insân
İnsan olıgör kim olasun zevk ile hurrem (M. 1-III/4)

Şairin şiir muktesebatında dikkati celb eden mahsus vaziyetlerden biri de bahariye, sakiname, şefaatiname, istimdadname, tazarruname vb. edebî türler dairesinde mevzuyu okur için tahfif kılabilmesidir. Buna bir temsil verilmesi kâfi olsa elzendir. II. Musammât'ın II. Fasılası, tam da vahdet öğretisi ağırlığının tahfifini müessis kılmıştır.

Allah ikram edicidir. Asılda şairler de mükrimdir. Keremi bol ilahın ilmini şiirlerinde menşur eylerler. *Menn ü selvâ*, "kudret helvası ve bıldırcın" Bakara, (2/57)'de geçen bir ibare olmağla; şairin erbain çıkarması hadisesine mevzu edilmiştir. Bakınız; Kâşif Es'ad Efendi'deki nakşı:

Çekeli erba'îni sînemde
Menn ü selvâ irüşdi âb-ı zülâl (M. 3-II/4)
İçimde erbain çıkarırken; kudret helvası ve bıldırcın eti, arınık su gibi erişti.

Şair, yukarıda da temsil olduğu vechiyle şiirine ziyade malzemeyi muktebistir. Muktebes olan mevzubahis malzeme şairin mutasavvıf olması vechiyle bî-abestir. Tahrir edilen temsil, iktibas kullanımı için pesdir:

Şânuna nâzil olupdur *rahmeten lil-âlemîn*⁶
Hüsn-i hulk ile mülemmâ erham-ı küllü'l-ümem (M. 4-II/2)
"Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik" şânına inmiştir. Ümmetin tamamının merhameti, senin güzel ahlâkında işlidir.

Şairimizin mutasavvıf ve eh-i tarik olduğu beyan edilmişti. Ehl-i tasavvuf şairler, biraz da hikmetî olurlar. Hikmet şairleri,, insanın, Allah'ın ve kâinatın sırrına vakıf olmalarını ve dürüst rahda bulunmalarını temenni ederler. İşte benzer bir nutk-ı ref'i:

Tâlibâ meydâna gel kalma bucakda 'âr ile
Nice bir aldanasun nâmûs ile pindâr ile
Al erenler hâletinden lezzet-i ezkâr ile
Bulasun kurb-ı Hudâ tevhîd ü istiğfâr ile (M. 32/1)

Şairin şiir muktesebatında en esrarengiz ve albenili temsil, "Nisâ için bir nush u pend-nâme ricâline" başlığı ile arz olunmuş 39. musammatta mahfuzdur. Tevile muhtaç olmayan mevzubahis şiirin en çarpıcı temsili beyitleri şunlardır:

'Âkıl isen 'avrata meyl eyleme
Ferd yüri dünyede çok söyleme
'Avretün ikrârına virme vücûd
Anlaruñ endişesi naks-ı 'uhûd
Yok ise ger sende aña iktidâr
Lokma-i kahrımı şeker gibi yud
Kudretüñ olmazsa eger vay saña
Gün geçirürsen dil-i biryân ile
Zevkle sürdi demi hıred-âneler

⁶ Enbiya, (21/107).

Bende-i zen olmadı merdâneler (s. 215-224)

Kâşif Es'ad Efendi, lafız ve tevhidin ehemmiyetinden bahseder. Ona göre; lafız yani söz, bilgin ve cahili ve her ikisini hayvandan ayırandır. Söz, kişiyi Allah'a ulaştırır yegâne unsurdur. Tevhit, ise Hz. Peygamber'in *fakirliğimle övünürüm/fakirlik benim övüncümdür* mealindeki hadis-i şerifleriyle vasıl olunabilecek bir hükümdür (G. 1/5,8).

Şair, şeriatı da tarif etmiş ve tabir dairesine almıştır. Ona göre; şeriat, adaptır, mehtaptır, bapıtır, erbaptır ve ashaptır. İşte onun dilinden şeriat tarifi:

Neşr oldı cihân halkına âdâb-ı şerî'at
Gösterdi rûhın 'âleme mehtâb-ı şerî'at (G. 37/1)

Mahabbet, şairimizin mevzuları arasında yer bulan hususattandır. Üç kere (G. 39,40,41) redif olan mahabbet lafzı, Allah'ın ve nebilerin nuru ile aşkın sırrıdır:

Hayat alup buhârından vücûduñ
Tamarlarda gezer kandur mahabbet (G. 39/10)

Şair, tâlip olana şeyh üzerinden nasihat eder. Nasihat-name tarzını yansıtan 73. gazel bu kabildendir. Dikkat buyurun:

Tâlibe lâzım olan isteye bir dâne şeyh
Zâhir u bâtmı ma'mûr u dili gûyâ şeyh (G. 73/1)

Kâşif Es'ad Efendi, ilmi taallukun ne mana ihtiva ettiği ve ne suret taşıdığını da tetkik etmiştir. Kemalın şart olduğu kararına varan şair, irfan lezzetinin suret ve mananın kesbinde mahfuz olduğunu tebeyyün ediyor:

Kâşifâ 'âriflerüñ dâ'im kemâli meskenet
Lezzet-i 'irfân u kesb-i sûret u ma'nâdadur (G. 96/5)

Şairin hayat algısını tebliğ eden ve tevile bî-muhtaç bulunan bir beyt-i hayri şöyledir:

Bugünün yarın uman gâyetle eblehdür
İşi ferdâya salan añlayamaz esfehdür (G. 101/1)

Şairin halveti olduğu takayyud kılınmıştı. *Dîvân'* da 122 ve 123. gazeller, Halvetîlik mehdinde yazılmıştır. Bir numune:

Cihânda asl-ı 'irfânı bilenler halvetilerdür
Hemîşe 'ilm-i erkânı bilenler halvetilerdür
Cihanda ârifliğin aslını ve ilmin rükünlerini, her dem bilen Halvetilerdir.

Gönül, tasavvufta tecelligâh-ı ilahî olarak tasavvur edilir. Gerçekten de insanın ehl-i gönül olabilmesi büyük nimettir. Zira vakıalara akıl ile yaklaşırken gönlü de ilgi dairesine alabilmek, rahmettir. Şair, *bilgi incisini saklı bulunduğu yerden alabilmeyi ve o hazineye kıymet verebilmeyi, gönlün varlığına bağlar*. İşte nazmedilmiş hâli:

Dür-i me'âriki kenz-i hafiden al gel ey Kâşif
Begüm o cevhere kıymet olan bir arı gönüldür (G. 138/5)

Şairimizin mutasavvıf hüviyeti, bazı sufileri tenkit etmesine mania teşkil etmez. Ona göre; bazı sufiler, lüzumsuz mücadele içerisinde ve nasihat dolu bulunsalar da şeytana hizmet ederler. Şair, eserinin 143. gazelini bu hususa tefrik etmiştir. İzahî bir temsil:

Pür-cidâl olur dilâ 'âlemde yâbis sûfiler
Pür-mekâl olsa n'ola şeytâna yâbis sûfiler (G. 143/1)

Ticaret yani; alım-satım veya alışveriş, sosyal hayat açısından da din taallukunda da ehemmiyet arz eden bir olgudur. Şair, tevhit zevkini bulmayı ve bambaşka bir sanat oluşturmayı gerçek ticaret olarak tevil ediyor. Zira ona göre; asli kazanç budur:

Bulursañ zevk-i tevhîdi bugün Kâşif lisânından
Budur bâkî ticâret bil bu san'at özge san'atdur (G. 151/11)

Sonuç

İşbu tahririn müellifi de ticaret hususunda benzeri kanıdadır. Mevzubahis tahrir taallukunda; şiirin tarifi ve muktesebatın manalandırılması itibariyle; Kâşif Es'ad Efendi tanıtıldı ve şiiri ihata olundu. Onun sufiyane şiir zevki dışında söylediği şiirinin ender olduğu kanaatine varıldı. Yaşadığı asırda orta sınıf bir şair olabileceği hükmü tesebbüt kılındı. Arz, temsil, teşrih ve tevil kabilinden mümessil bir çalışma konumunda olan tahririn, teberrükatı tahammülündedir.

KAYNAKÇA

- Akkuş, M. (2018). *Nef'i ve Sihâm-ı Kazâ*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- (2007). *Klasik Türk Şiirinin Anlam Dünyası: Edebi Türler ve Tarzlar*. Erzurum: Fenomen Yayınları.
- Dinçel, Ö. F. (2012). *Tavşanlı Tarihi*. (I. Baskı), Tavşanlı: Tavşanlı Kaymakamlığı Yayınları.
- Enes, İ. (2015). *Ümmî Sinan'ın Saklı Hazinesi: Kâşif Es'ad Efendi, Hayatı-Edebi Kişiliği Dîvânı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kâşif Es'ad, 06 Mil Yz FB 251/1, v. 14^a.
- Osmânzâde Hüseyin Vassâf (2014). *Sefîne-i Evliyâ*. (II. Baskı), (Haz. M. Akkuş, A. Yılmaz), İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Öğke, A. (2012). "Şemseddin-i Marmaravî Hazretleri". *Keşkül Dergisi*, XXIII, s. 50.
- Serin, R. (1984). *İslam Tasavvufunda Halvetilik ve Halvetiler*. İstanbul: Petek Yayınları.